

Synpunkter från föreningen Skydda Skogen (organisationsnummer 802445-0168) gällande Cementa AB:s yttrande till Nacka Tingsrätt Mark- och miljödomstolen angående inkomna synpunkter på företagets ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet vid Slite, Gotland kommun, Mål nr M7575-17, AKTBIL: 124.

Föreningen Skydda Skogen har tagit del av Cementa AB:s yttrande till Nacka Tingsrätt Mark- och miljödomstolen gällande inkomna synpunkter på företagets ansökan, Mål nr M7575-17, om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet vid Slite, Gotland kommun.

Skydda Skogen har av Nacka Tingsrätt Mark- och miljödomstolen beretts möjlighet att bemöta Cementa AB:s yttrande. Vi hemställer att följande synpunkter på Cementas yttrande biläggs till föreningens ursprungliga yttrande till Nacka Tingsrätt Mark- och miljödomstolen gällande Mål nr M7575-17, daterat 26 oktober 2018.

I det följande benämns om inget annat anges föreningen Skydda skogen ”vi” och Cementa AB som ”sökanden”. De synpunkter vi redovisar beskrivs tematiskt enligt samma system och med samma rubriker sökanden använt. Därefter följer en sammanfattning av vår syn på yttrandet.

C.1 Påverkan på grundvattenförhållanden

C.1.1 Grundvattenmodellens tillförlitlighet - generellt

I beskrivningen av hur kalibrering av grundvattenmodellen skett skriver sökanden, citat:

”Kalibreringen av grundvattenmodellen har skett mot uppmätta volymer som pumpats från täkterna (dvs. inflödet till täkterna), grundvattennivåerna i de kommunala brunnarna samt mot utvalda borrhål. Att grundvattenmodellen är kalibrerad betyder att modellen förmår att reproducera ett antal olika observationer av det studerade grundvattensystemets beteende...”

Vi önskar se ett tydliggörande av på vilka grunder *samtliga* borrhål som används vid framtagande av grundvattenmodellen valts ut.

C.1.2 Antalet borrhål för kalibrering

Sökanden skriver, citat:

”... De hydrogeologiska experter som Cementa anlitat anser att den kalibrering som genomförts är av sådan omfattning att modellen är tillförlitlig. Detta bekräftas även av valideringen. Det finns således sammantaget inte behov av kalibrering mot ytterligare punkter.”

Vi önskar se ett klargörande av vilka dessa experter är samt referenser till var de redovisat sin ståndpunkt.

C.1.3 Karst och krosszon

Sökanden skriver, citat:

”Den oro som Naturvårdsverket och länsstyrelsen uttrycker för att brist på detaljkunskap om karstutbredningen kan påverka den modellerade hydrogeologiska bilden på något sätt av betydelse, är obefogad ur ett vetenskapligt perspektiv.”

Som grund för ställningstagandet i ovanstående citat anges tre källhänvisningar. Den första källhänvisningen är en beskrivning till en regional berggrundskarta över Gotlands län. Den andra källhänvisningen utgör en kandidatuppsats från Stockholms universitet. Sökanden anger dock inte i källhänvisningen att det rör sig om en kandidatuppsats. Den tredje källhänvisningen är hydrogeologiska synpunkter på planerad brytning av kalksten och mägersten på File hajdar ingiven av Naturvårdsverket år 1977. Vi anser att dessa tre källhänvisningar, varav två inte utgör vetenskapliga

publikationer, knappast kan anses utgöra en tillräcklig grund för att avfärda Naturvårdsverket och länsstyrelsens yttrande med den motivering sökanden gjort.

I avsnitt C.1.3 skriver sökanden vidare, citat:

”Den ansökta fördjupningen av File hajdar-täkten ned till +5 sker i mörgelsten, dvs. sten som har låg karstbildning...”

Vi anser att inte att det framgått i ansökan att denna omfattar en fördjupning av File-hajdar tækten. Därför har vi inte kunnat yttra oss om detta. Vi hemställer att sökanden ska åläggas att redovisa på vilket sätt ansökan omfattat en fördjupning av File-hajdar tækten och att vi därefter ska ges möjlighet att inkomma med synpunkter till Mark- och miljödomstolen kring denna del av ansökan.

C.1.4 Särskilt om Tingstäde träsk

Sökanden skriver, citat:

”Modellstudien som har utförts (bilaga 4 till MKB) visar att den ansökta utvidgningen av täkterna har en försvinnande liten påverkan på Tingstäde träsks vattenbalans, vilket också illustreras i Figur 4 nedan.”

Vi finner ovanstående citat anmärkningsvärt, eftersom sökanden i ansökan inte uppgett att vattenbalansen i Tingstäde träsk kommer att påverkas av den verksamhet ansökan omfattar. Vi önskar se ett tydliggörande om sökanden ändrat uppfattning och i så fall på vilka grunder.

Sökanden skriver på sidan 11, citat:

”Fråga har ställts kring beskaffenheten på Tingstäde träsks bottensediment och för sedimenten angivna modellparameterar. Parametervärdena baseras på en litteraturstudie, se bilaga 3, som visar att sjön i huvudsak har mäktiga och täta bottensediment. SGU:s hydrogeologiska utredning inför planerad kalkstensbrytning på File hajdar 1977 (ingiven i målet av Naturvårdsverket, aktbil. 110) redovisar samma sak (s. 74):”

Sökanden väljer i efterföljande text att återge ett citat från nämnda hydrogeologiska utredning från 1977 som beskriver sjöns bottensediment. Vi tolkar sökandens redogörelse om modellsimuleringar (samt val av citat från den hydrogeologiska utredningen av påverkan på Tingstäde träsk) som att beskaffenheten av sjöns bottensediment anses ha betydelse för bedömningen av hur stort tillflödet av vatten från sjön till djupare grundvattenflöden kan vara. Vi anser därför att sökanden bör åläggas att med modern teknik undersöka hur bottensedimenten i Tingstäde ser ut idag och bilägga resultaten till ansökan. Vår uppfattning är att undersökningar från 1977 utgör ett otillräckligt underlag att använda som grund vid en prövning i Mark- och miljödomstolen. Detta i synnerhet med anledning av den betydelse Tingstäde träsk har som kommunal vattentäkt.

C.3 Natura 2000

C.3.2 Sambandet mellan geologi, hydrologi och ekologi – påverkansbedömningen

Sökanden beskriver hur kalkrikt grundvatten som lagras i strandvallar i Hejnum kallgate och strömmar ut därifrån skapar värdefulla naturmiljöer. Sökanden återkommer till betydelsen av vattenmagasin i strandvallar i avsnitt C.3.3, ”Reviderade gränser och bevarandeplaner för Natura 2000-områden”. Hejnum Kallgate är ett av flera Natura 2000-områden som omnämns i ansökan och där sökanden bedömt eventuell påverkan på naturvärden och samband med grundvattennivåer.

Vi anser att det är positivt att sökanden nämner betydelsen av strandvallar i bemötandet av inkomna synpunkter, men vi ställer oss frågande till varför deras betydelse inte redovisas på samma sätt i ansökan? Vi anser att strandvallarnas roll i grundvattenflöden, ytvattenflöden och markekosystem

tydligt ska framgå i ansökan. Vi anser också att ett större kunskapsunderlag om berggrund och karstsprickor som döljs av strandvallar bör redovisas av sökanden.

C.4 Artskyddsfrågor

C.4.3 Hasselsnok och fladdermöss

Sökanden skriver, citat:

”Cementa bedömer att den ansökta täktverksamheten inte kommer att medföra några konsekvenser varken för hasselsnok eller fladdermöss... Gällande fladdermöss bedöms det inom ansökningsområdet saknas förutsättningar för föryngringar eller beständiga viloplats för någon fladdermusart. Även miljön runt själva täkten bedöms vara alltför karg för att det ska förekomma yngel- och rast-/övervintringskolonier av fladdermöss. En mer detaljerad artskyddsbedömning bedöms därmed inte vara relevant.”

Vi är mycket kritiska till att sökanden inte redovisar några inventeringsrapporter eller hänvisar till expertutlåtanden som grund för uppfattningen att en detaljerad artskyddsbedömning inte behövs. Vi vill påminna om att flera av de fladdermusarter som förekommer i Sverige och på Gotland är rödlistade och att EU:s Art- och Habitatdirektiv tydligt skyddar *samtliga* fladdermusarter och deras boplatser. Vi anser att sökanden ska åläggas att genomföra inventeringar av fladdermusfaunan både i området där man avser utöka kalkbrytningen och i de Natura 2000-områden som berörs av ansökan.

C.4.4 Väddnätfjäril samt C.4.5 Svartfläckig blåvinge och apollofjäril

Vi noterar att sökanden ägnat mer än fyra sidor av yttrandet åt sårbarhetsanalyser och inkomna synpunkter som rör väddnätfjäril, samt två sidor åt skyddsåtgärder för svartfläckig blåvinge och apollofjäril. Merparten av det sökanden skriver om dessa arter är viktigt och relevant att beakta vid en prövning av ansökan. Men vi ställer oss frågande till varför Cementa AB valt att lägga så mycket fokus på just dessa tre arter?

Alvarmarkerna på Gotland, som delvis finns i de områden ansökan och omkringliggande Natura 2000-områden omfattar, är komplexa och unika ekosystem med ett betydande antal rödlistade arter. Att lägga fokus på tre arter är enligt vår mening att bortse från den mångfald av växt- och djurarter som är helt beroende till alvarmarker för sin överlevnad. Vi vill att en prövning enligt Miljöbalken, EU:s art- och habitatdirektiv samt skydd av Natura2000-områden ska beakta ekosystemet på alvarmarker som helhet och omfatta betydligt fler arter än de sökanden redovisat skyddsåtgärder för.

Sammanfattande synpunkter från föreningen Skydda skogen

Vi kan inte se att Cementa AB bemött några av de synpunkter föreningen haft på företagets ansökan. Det framstår för oss som att sökanden valt att fokusera på att bemöta Länsstyrelsens yttrande och undvikit synpunkter från den ideella naturvården.

Cementa AB:s yttrande gällande de synpunkter från olika organisationer som inkommit till Mark- och miljödomstolen har förstärkt vår bedömning att den verksamhet ansökan omfattar utgör ett hot mot Tingstäde träsk och Visbys vattenförsörjning, Natura 2000-områden och de världsunika ekosystem som alvarmarker utgör. Skydda skogens ursprungliga yttrande kvarstår därför i sin helhet.

Alnarp, Lomma, 2019-04-30

Föreningen Skydda skogen

Nils-Erik Norrby, styrelseledamot och kontaktperson för Gotlands län och Kalmar län

072 525 1848 / 0491 18482 nils-erik@forshult.nu

